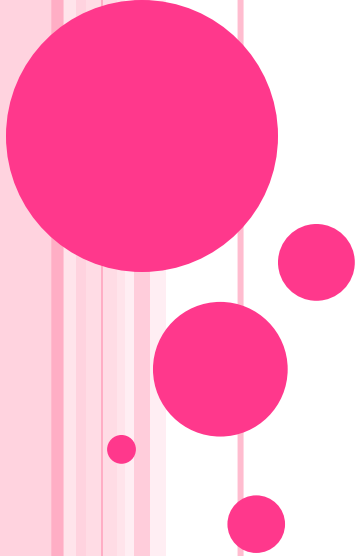

**MESLEK SEÇİMİNDE
İLGİ, YETENEK , KİŞİSEL ÖZELLİK VE
DEĞERİN ÖNEMİ**

*ÖĞRENCİ SUNUSU

EL CABİR MTAL Rehberlik Servisi

MESLEK NEDİR?

- Belirli bir eğitim sonucu kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş.

Her insan doğuştan getirdiği kendisine özgü yetenekleri, potansiyeli farklı gizli güçleri vardır. İnsanlar yaşamları boyunca bunları ortaya koymak, kullanmak ve geliştirmek ister. Bize bütün bu olanakları sağlayacak olan mesleğimiz, yani işimizdir.

Bir başka deyişle bizim doğuştan getirdiğimiz yeteneklerimizin, potansiyelimizin ve daha sonra öğrenme yoluyla kazandığımız bilgi ve becerilerin en iyi şekilde kullanılabilmesi bizim için en doğru olan meslek alanı, iřin sečilmesiyle mümkün olabilecektir.

Bu sayede birey kendini gerçekleştirebilecek benlik kavramı sağlıklı ve kuvvetli bir şekilde gelişecek, yaptığı işi, mesleğini severek yapacaktır. Yapmış olduğu meslekten sadece maddi bir kazanç değil ruh sağlığımız için çok önemli olan psikolojik doyum (kazanç) elde edilmiş olacaktır. İnsanlara “Elinizde yaşamınızı rahat bir şekilde sağlayacak bir para geçse yine çalışmak ister misiniz?” sorusunu yöneltildiğinde % 85 EVET yanıtı alınmıştır.

MESLEK SEÇİMİ HAYATIMIZDA NELERİ ETKİLER?

- Kişinin o alanda iş bulma olasılığını etkiler.
- Kişinin başarı ve başarısızlığını etkiler.
- Kişinin işinden hoşlanıp hoşlanmadığını belirler.
- Meslek seçimi hayatın diğer yönlerini de etkiler.
(Eşinizin seçimini, yaşadığınız mekan vb).
- Bireyin dünya görüşünü ve değer yargılarını belirler.
- Tatil ve dinlenme sürenizi belirler.
- Sağlık durumunuzu etkiler.
- Toplumdaki statünüzü ve rollerinizi belirler.

MESLEKLER HAKKINDA BİLİNMESİ GEREKENLER

- * **Mesleğin Gerektirdiği Başlıca Faaliyetler:** Bütün gün, hafta ve ay boyunca yapılan tipik iş nedir? Bu işte çalışan insanların yapmak zorunda olduğu ne gibi faaliyetler var? Birinci derecede insanlar mı yoksa objeler mi meşgul olunmaktadır? Bireye getirdiği sorumluluklar vb.
- * **Çalışma Ortamı ve Koşulları:** İş nasıl bir ortamda yürütölmektedir? Kapalı bir mekanda mı, açık havada, arazide vb. bir ortamda mı çalışıyoruz?
- * **Çalışanlarda Aranılan Nitelikler:** Yaş, cinsiyet, boy, ağırlık, duyu organlarının hassaslığı gibi nitelikler yüzünden bir sınırlama ya da tercih durumu var mı? İş ne gibi yetenekler gerektiriyor.

•**Mesleğe Hazırlanma ve Giriş Nasıl Olmaktadır?:** Meslek nasıl bir eğitim gerektiriyor? Eğitimi veren kurumlar, eğitimin süresi, bu okullara giriş koşulları vb.

•**Meslekte İlerleme ve Kazanç Durumu:** Mesleğin başlangıçtaki statüsü nasıldır? İlerleme olanağı ne kadardır? Meslek ömür boyu sürecek nitelikte midir?

* **İş Bulma Olanağı ve Mesleğin Geleceği:** Mesleğe mensup insanların sayısı ve ülkemizde duyulan ihtiyaç nedir? Örneğin; günümüzde günün koşullarının gereği olarak bazı meslekler oldukça revaçta. Bunlar bankacılık ve finans bilgisayar, tekstil ve endüstri mühendisliği, reklam, iletişim vb., sosyal bilimlerin öneminin artmasıyla beraber sosyoloji, psikoloji, hukuk vb. meslek alanları oldukça iyi durumda.

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

○ 4 Çift Temel Kişilik Özelliği

- Dışadönük (D) – İçedönük (İ) (İç dünya ile dış dünya arasındaki tercihleri belirler)
- Duyumsama (Du) – Sezgiselik (S) Bilgileri nasıl, edindiğimizi belirler)
- Düşünme (Dş) – Hissetme (H) (Karar verme sürecimizin göstergesidir)
- Yargılama (Y) – Algılama (A) (Daha düzenli bir yaşam tarzı ile esnek bir yaşam tarzı arasında tercihimizi gösterir.)

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE MESLEKLER

Dışa Dönük

- İnsanlarla çalışmayı severler
- Hareketli ve konuşkandırlar
- Düşündüklerini kolayca söyler
- Kolay arkadaş edinir, çok insan tanırlar
- Enerjilerini kolayca harcar ve yorulurlar
- Herkesten haber almayı severler
- İlgil alanları genişdir.
- Harekete geçtikten sonra düşünürler
- (Toplumdaki oranı % 75)

İçe Dönük

- Yalnızlığı daha çok tercih ederler
- Çok fazla insanla konuşmak istemezler.
- Çekingendirler ve kolayca seslerini yükseltmezler.
- Enerjilerini korumak eğilimindedirler
- Haber konusunda bekleme eğilimindedirler.
- İlgil alanları sınırlıdır.
- Harekete geçmeden önce düşünmeyi severler.
- (Toplumdaki oranı % 25)

Duyumsama

- Gerçekçi, pratik ve akılcı
- Direktifleri izler
- Ayrıntılara dikkat eder
- Her şey harfi harfine olmalıdır
- Geçmişe ve deneyimlere önem verir
- Ayakları yere basar, bugününü yaşar
- Gerçekler önemlidir, olasılıkları araştırmayabilir.
- Bir şeyler yapmaktan hoşlanır ve yaparken dinlenir.
- Yararlı olmak ona çekici gelir
- Kesin ve ayrıntılara dikkat eder
- Resmin bütünü görür.

Sezgi İşlevi

- Daha düşünceli ve hayal gücü geniş
- Direktifleri yok sayabilir
- Ayrıntıları önemsemez
- Yaratıcıdır, değişiklik ve çeşitliliği sever.
- Geleceği ve gelecekteki olasılıklara önem verir.
- Bugünü yaşamıyor olabilir, akı havadadır.
- Fikirler ve olasılıklar daha ilginçtir
- Her şeyi enine boyuna düşünmeyi sever
- Yaratıcılık ona çekici gelir.
- Ayrıntılardan ziyade bütüne dikkat eder

Düşünme

- ❑ Kararları hisleri katmadan nesnel tarzda verme eğilimindedir
- ❑ İrdelemeyi iyi yapar
- ❑ Duygularını az gösterir
- ❑ Birçok konuda ayağını yere sıkı basar

Hissetme

- Kararlarını duygularla bir verme eğilimindedir
- Uyumun daha önemli olduğunu düşünür.
- Kişisel gereksinimler onu ikna edebilir
- Duygularını gösterir

o Yargılayıcı Tutum

- o -Her şeyi yerli yerine oturtmayı tercih eder
- o -Bitim tarihi belirler ve bunlara uyar
- o -Karar verdiğiğinde kendini daha iyi
- o -İşinde sıkı ve güvenlidir
- o -Hazırlık yapar ve sonradan temizlik yapar
- o -Bir işi tamamlayana dek nadiren dinlenir.
- o -Yaşamı planlar ve yapılandırır. Başkalarının da aynısını yapmasını ister. Planları değişirse çok kötü hissederler.
- o Aciliyet duygusu vardır ve işleri
- o yoluna koymaktan hoşlanır

o Algılayıcı Tutum

- Her şeyin açık uçlu ve değişken olmasını tercih eder
- Bitim tarihleri onları sıkar, değişiklik yapmayı sever
- Karar vermeyi erteleyebilir, kesin kararlar onları huzursuzlaştırır
- İşin havasına kendisini kaptırdığı zaman çalışmayı sever, çok çalışır.
- Hazırlık ya da temizlikten hoşlanmaz
- Bir işi olsa bile oyun oynamaktan ve dinlenmekten mutluluk duyar.
  - Daha esnektir. Bağlanıp kalmaktan hoşlanmaz.
  - Zamanın fazla olduğu duygusunu taşır, bekler.

MESLEK-YETENEK İLİŞKİSİ

- **Yetenek:** Öğrenme gücü belli bir eğitimden yararlanabilme gücüdür. Yetenek doğuştan getirilen özelliklerin eğitim ve çevre etkisi ile geliştirilmiş kısmını ifade eder.
- Yapılan işlerin karmaşıklık düzeyi arttıkça gerektirdiği yetenek düzeyi de artar.
- Örnek: Müzik ve el sanatları gibi alanlarda ürünler arasında nitelik farkları olduğunu ve üstün kalitede eserler verebilmek için üst düzeyde yeteneğe sahip olmak gerekmektedir.
- Çalışma hayatında çeşitli yetenekleri farklı düzeylerde gerektiren pek çok meslekler vardır. Bir kimse bir mesleği ya da ona hazırlayan bir eğitim programı seçerken hangi yetenek türüne ne derece sahip olduğunu düşünmeli ve en çok sahip olduğu yeteneği kullanabileceği çalışma alanını araştırmalıdır.

- Bir kimsenin bir alandaki yeteneğini yani öğrenme gücünü tanımasının en kolay yolu o güne kadar o alanda yaptığı çalışmalarda elde ettiği başarıya bakmasıdır.
- Yüksek öğretim kurumlarında verilen eğitim genellikle sözcük, sayı, şekil gibi sembollerle ifade edilen kavramların öğrenilmesini ve bu kavramlarla akıl yürütülmesini gerektirmektedir. Böyle bir eğitimde başarılı olmak için gerekli yetenek türüne “Akademik Yetenek” adı verilmektedir.
- Genel Akademik Yetenek; sözel yetenek, sayısal yetenek ve şekil-uzay ilişkileri yeteneği olmak üzere üç tür yeteneği içeren bir kavramdır. Yüksek öğretim programında başarılı olmak için bu üç yetenekte gereklidir. Ancak belli programlardaki başarılar bunlardan biri veya ikisi daha fazla önemli rol oynar.

- **a) Sözel Yetenek:** Sözcüklerle ifade edilmiş kavramları öğrenebilme, sorunları algılayıp çözebilme ve düşünceleri doğru, açık bir biçimde anlatabilme gücünü ifade eder. Sözel yetenek sosyal bilimlerde (Tarih, Coğrafya, Felsefe, Edebiyat, Sosyoloji, Psikoloji, Hukuk, Dil Bilimi, Halkla İlişkiler, Basın-yayın gibi) alanlarda gerekmektedir.
- **b) Sayısal Yetenek:** Sayılarla ifade edilen problemleri çözebilme, sayısal kavramları daha çabuk öğrenebilme ve sayılarla akıl yürütebilme gücünü gösterir. Bütün temel bilimlerde (Fizik, Kimya, Biyoloji, Matematik, Astronomi gibi) aynı zamanda Tıp, Veterinerlik gibi sağlık bilimleri ve mühendislik alanında başarı için gerekli bir yetenektir.
- **c) Şekil-Uzay İlişkileri Yeteneği:** Şekiller arasındaki benzerlik ve farklılıkları şekillerdeki değişimin temelindeki ilkeyi algılayabilme, düzlem üzerinde çizilmiş bir cisim üç boyutlu görebilme gücünü ifade eder. bu yetenek İnşaat, Makine, Harita Mühendisliği, Mimarlık, Diş Hekimliği, Ressamlık, Heykeltıraşlık gibi alanlarda başarı için gereklidir.

MESLEK-İLGİ İLİŞKİSİ

- Bir kimse kısıtlayıcı koşullar altında dahi o işi tekrar tekrar yapma isteği duyabilir. Kısaca herhangi bir zorlama altında olmadığı ya da kendisine bir ödül vaat edilmediği halde bir kimse kendiliğinden bazı faaliyetlere girişiyor ve bundan doyum sağlıyorsa bu kimsenin o tür faaliyetlere karşı ilgisi olduğu söylenebilir.
- Bir kimsenin ilgi duyduğu bir faaliyet alanı genellikle onun yetenekli olduğu bir alandır. İnsan ancak yetenekli olduğu alanda başarılı çalışmalar yapabilir. Başarıyı etkileyen birçok faktör olabilir. Ancak yetenek bu faktörlerin en önemlisidir. Bir kimse yetenekli olduğu alanda çalışırsa başarılı olabilir. Böylece insanların yetenekli oldukları alanlara ilgi duyacaklarını söylemek yanlış olmaz. İlgi bir bakıma yetenekleri kullanmaktan ve gelişmekten duyulan zevktir

BELLİ BAŞLI İLGİ ALANLARI

- **1 – Temel Bilim:** Temel bilim ilgisi Fizik, Kimya, Biyoloji gibi bilimlerin konularını oluşturan doğal olayları incelemek, Matematik konuları ile uğraşmak gibi davranışlarda kendini gösteren bir ilgi alanıdır. Bu ilgisi yüksek olan insanlar Tıp, Veterinerlik, Mühendislik gibi uygulamalı alanlarda da çalışmaları doyum sağlayabilir.
- **2 – Sosyal Bilim:** Sosyal olayları incelemek ve nedenlerini araştırmak gibi davranışlarda ifadesini bulan bir ilgi alanıdır. Bu ilgisi yüksek olan kimseler Hukuk, Siyaset Bilimi, Sosyoloji, Tarih, Psikoloji, İlahiyat gibi alanlarda çalışmaktan mutlu olabilirler.
- **3 – Canlı Varlık:** Hayvan ve bitkilerin yaşayışını incelemekten, onları yetiştirip üretmekten zevk alma davranışları içerir. Bu ilgiye sahip insanlar açık havada çalışmaktan hoşlanırlar. Veterinerlik, Ziraat ve Orman Mühendisliği, Su Ürünleri, Bahçe ve Tarla Bitkileri, Balıkçılık, Hayvancılık ve benzeri işlerle uğraşmak onlara zevk verir.

- **4 – Mekanik İlgisi:** Bu ilgisi yüksek olan kimseler çeşitli alet ve makineler yapmak, işletmek ve onarmak gibi faaliyetlerden hoşlanır. Makine, Elektrik-Elektronik Mühendisliği, Bilgisayar Mühendisliği, Gemi İnşaatı, Uçak Mühendisliği, Tekstil Mühendisliği, Teknik Eğitim Fakültesi gibi teknik alanlarda başarı ve doyum için gereklidir.
- **5 – İkna:** Başkalarına düşüncelerini aktarma, belli bir amacı gerçekleştirmek için başkalarını etkileme gibi davranışları içeren bir ilgi alanıdır. Bu ilgi alanı ile ilgili meslekler arasında Yazarlık, Gazetecilik, Diplomacılık, Yöneticilik, İşletmecilik, Din Görevlisi, Öğretmenlik, Avukatlık, Halkla İlişkiler, Sigortacılık, sinema-TV gibi meslekler gelmektedir.
- **6 – Ticaret:** Alım satım işleri ile uğraşma, ticaret yolu ile kar elde etme, bir malı müşteriye tanıtmaya ve satma gibi faaliyetlerde ifadesini bulan ticaret ilgisi Pazarlama ve Reklamcılık ile yakından ilgilidir. Ancak ticarete ilgi duyan insanlar hangi meslekten olursa olsunlar, meslekleri ile ilgili bir ticarete yönelebilirler.

- **7 – İş Ayrıntıları:** Ayrıntılarla uğraşmaktan hoşlanma, her işi günü gününe yapma, bir yazı veya hesabı inceden inceye kontrol etme, her şeyi düzenli tutma gibi davranışlarda kendini gösteren bu ilgi alanı Muhasebe, Sekreterlik, İşletme, İktisat, Maliye, İstatistik, Mimarlık, Tasarım ve Çizim, Haritacılık, Kütüphanecilik, Arşiv ve benzeri kendini gösterir.
- **8 – Edebiyat:** Her türlü edebi eseri inceleme, eleştirme ve edebi eserler yazma gibi davranışlarda ifadesini bulan ilgi alanıdır. Edebiyat, Diller (Filoloji), Basın-Yayın, Gazetecilik, Yazarlık, Şairlik ve benzeri.
- **9 – Güzel Sanatlar:** Bu ilgi alanı daha çok Resim, Heykel ve El sanatları ile ilgili eserleri incelemek veya bu tür eserler ortaya koymakla ifadesini bulur. Güzel Sanatlar Fakültesi en uygun eğitim programıdır.
- **10 – Müzik:** Müzik aleti çalma, müzik dinleme, beste yapma gibi davranışlarda kendisini gösterir. Konservatuarlar en uygun eğitim alanıdır.
- **11 – Sosyal Yardım:** Sosyal yardım ilgisi, hasta, yoksul ve sakat insanlara yardım etme ve onların sıkıntılarını azaltma gibi davranışlarda ifadesini bulur. Tıp, Psikoloji, Sosyal Hizmetler, Hemşirelik, Psikolojik Danışmanlık, Özel Eğitim Öğretmenliği gibi mesleklerde kendini gösterir.

MESLEK-DEĞER İLİŞKİSİ

- Bireyler günümüzde meslek seçerken aile, arkadaş ve toplumsal çevrenin kendilerinden beklentilerine, o mesleğin sağladığı kazanç durumuna, kendisine getireceği sosyal statü ya da getirdiği prestije göre meslek tercihi yapma eğilimindedir. Bunun yanında toplumun sağladığı olanaklar ve bu olanaklardan yararlanmada koyduğu kurallar ve sınırlar yüzünden bireyler ihtiyaçlarını ve onu karşılayacak davranış tarzlarını ve hedefleri önem sırasına koymak zorundadır.

- Güney (1982), öğrencilerin meslek seçerken değerlerini ne ölçüde dikkate aldıklarını bazı araştırmalarda ele almıştır. Bu konuda çalışan araştırmacılar önce öğrencilere bir dizi meslek değeri verip bunları önem sırasına göre yazmalarını, daha sonra girmek istedikleri meslekleri belirtmelerini istemişlerdir. Bulgular öğrencilerin girmek istedikleri mesleklerin, önem verdikleri meslek değerleri ile ilişkisinin zayıf olduğunu göstermiştir. Daha sonra bu tutarsızlığı gösteren bir rehberlik programı uygulamışlar ve meslek değerleri ile seçilen meslekleri bir daha sormuşlardır. Sonuçta çoğunun tercih ettikleri mesleklerin sırasını değiştirmediklerini **buna karşılık değer sıralamalarını meslek sıralamalarına uyacak şekilde değiştirdiklerini** gözlemişlerdir (Kuzgun, 2006).

- Meslek seçiminin gelişigüzel yapıldığı hallerde birey başarısız olur, düş kırıklığına uğrar, mesleğinde ilerleyemez. Bazı hallerde meslek değişimi bile imkânsız olabilir.
- Bireyin tüm yaşamını ve mutluluğunu etkileyen meslek seçimi, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Bu konunun çözümünde de birey hem kendi özelliklerini, hem de sürdüreceği mesleğin özelliklerini göz önünde tutarak mesleğini seçmelidir.

UNUTMAYALIM Kİ ;

“ Sevdiğiniz bir işi meslek edinirseniz, hayatta bir gün dahi olsa çalışmış olmazsınız . “
(Konfiçyüs)

“ Hepinize bu yolculukta başarılar dilerim “

EL CABİR MTAL

Rehberlik Servisi

